

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARINA YÖNELİK PİYANO PERFORMANSI ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ*

*Elmas GÜN***

*Gökay YILDIZ****

ÖZET

Araştırma, müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano performansı öz yeterlik ölçeği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ölçeğin madde havuzunu oluşturmak için ilk aşamada teorik yöntemler incelenmiş daha sonra konu hakkında alan yazın taraması yapılmıştır. Madde havuzunun oluşturulmasında nitel veri toplama tekniklerinden de yararlanılmış ve böylece araştırmanın iç tutarlılığı güçlendirilmiştir. Ölçeğin madde havuzu oluşturulduktan sonra kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur.

Ölçme aracı, ön uygulama için Mehmet Akif Ersoy ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Lisans I, II, III, ve IV düzeyinde öğrenim gören 175 müzik öğretmeni adayına uygulanmıştır. Ön uygulama sonrasında, örneklem yeterliğini saptamak için Kaiser Meyer Olkin testi, değişkenlerin eşit varyansa sahip olduğunu belirlemek için Bartlett testi yapılmıştır.

Ön Uygulamadan elde edilen veriler, ölçeğin yapı geçerliği için SPSS 17 paket programına kodlanarak açımlayıcı faktör analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Verilerin hangi faktörlere yüklendiğini ve ölçeğin temel bileşenlerini belirlemek amacıyla orthogonal dik döndürme yöntemlerinden varimax dik döndürme yöntemi (varimaxrotation) kullanılmıştır. Yapı geçerliği için yapılan faktör analizi sonucunda üç faktörden oluşan ölçeğin faktör isimleri alan yazının desteğiyle, “teknik düzey algısı”, “sahne kaygısı algısı” ve “performans düzeyi algısı” olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .948 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda, piyano performansı öz yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Piyano, Piyano Eğitimi, Performans, Öz Yeterlik, Ölçek.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Arş. Gör. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Müzik Bölümü, El-mek: elmas.liszt@hotmail.com

*** Prof. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Müzik Bölümü, El-mek: gokay@mehmetakif.edu.tr

DEVELOPMENT OF SELF-EFFICACY SCALE OF PIANO PERFORMANCE TOWARDS THE PRE-SERVICE MUSIC TEACHER

ABSTRACT

This study aims to to develop a valid and reliable scale to determine the self-efficacy level of the pre-service music teacher. For this purpose, literature review has been made to create the item pool. To create the item pool have been benefited from qualitative data collection techniques and the internal consistency of research has been strengthened.

The data of research, had been obtained by self-efficacy scale of piano performance developed by researcher. After forming the item pool, expert opinion had been consulted for content validity. Kaiser Meyer Olkin had been tested to fix sample adequacy, Bartlett had been tested to determine that the variables have equal variance after pre-application.

The datas has been coded SPSS 17 pocket programme and has been made factor analysis, reliability and validity. To determine the basic components of the scale has been used varimax vertical rotation method. The result of factor analysis that was made for construct validity, that had been determined the scale had three factors. The factors' names are "perception of technical level", "perception of stage anxiety" and "perception of performance level" by literature. Cronbach Alpha reliability quotient of the scale is .948. Result of analysis, self-efficacy scale of piano performance had been determined valid and reliable scaling tool.

Key Words: Piano, Piano Education, Performance, Self-Efficacy, Scale.

1. Giriş

Piyano, müzik eğitimcileri tarafından müziği çalma, dinleme ve okuma becerilerini kazanma, müziği anlama, müzik bilgisi oluşturma ve diğer müzik çalışmalarına hazırlama bakımından en evrensel ve en temel çalgı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle piyano eğitimi, müzik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır (Buchanan, 1964). Piyano, ses sınırı geniş, sabit perdeli, çok sesli müziğin icrasına elverişli, vokal ve orkestral eşliklemenin yapılabileceği bir çalgı olması bakımından müzik öğretmeni yetiştirmede kullanılabilecek temel çalgılardan birisi olarak bilinmektedir. 8 yarıyıllık müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde önemli bir çalgı olan piyano, 7 yarıyıl boyunca haftada 1 saat uygulamalı, 8. yarıyıl ise "piyano ve öğretimi" adıyla haftada 1 saat teorik ders olarak işlenmektedir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitiminin temelini piyano eğitimi oluşturmaktadır. Eşlik çalgısı olması, işlevselliği ve müzik eğitiminin üç ana dalı olan müzik kuramları, ses eğitimi ve çalgı eğitimi branşlarında temel çalgı olarak kullanılması nedeniyle piyanonun müzik bölümlerinde eğitimi önem kazanmaktadır. Bu nedenler, mesleklerini müzisyen ya da müzik eğitimcisi olarak icra edecek olan müzik öğretmeni adaylarının öğrencilerin piyano

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

eğitiminde performanslarını geliştirmeye yönelik yapılacak çalışmalar önem kazanmaktadır (Erdal, 2005).

Piyano eğitimi sürecinde etüt, alıştırma ve dizi çalışmalarının öğrencinin teknik gelişimi ve bazı müziksel yapıların öğrenilmesi açısından büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Piyano eğitiminde teknik becerilerin doğru olarak geliştirilmesi, öğrencilerin etkili ve duyarlı çalmalarını sağlayacak bir yaklaşımdır (Fink, 1992). Ancak, piyano performansının üst düzeyde sergilenmesinde teknik beceriler tek başına yeterli olmamaktadır. Öğrenme ve başka faktörlerin etkileşimi sonucu doğrudan gözlenebilen performans, çok fazla değişkenden etkilenmektedir (Senemoğlu, 2005).

Müzik eğitiminin geliştirilmesinde performans, işin merkezini oluşturmaktadır. Müzik eğitiminde performansın gösterilmesi, öğrenmenin ne derecede gerçekleştiğinin belirlenmesi ve öğrenmedeki eksik ve güçlüklerin zaman geçirilmeden giderilmesi için gerekli görülmektedir.

Etkili bir piyano performansı, müzikal ve teknik güçlüklerin bir arada bulunduğu karmaşık bir yapıya dayanmaktadır. Piyano performansında başarıya ulaşabilmek, bu güçlüklerin yıllar içerisinde sistematik biçimde aşılmasıyla olanaklıdır. Müzik ve teknik güçlüklerin yanı sıra performansı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden biri de öğrencinin çalgı çalmaya yönelik kendine güveni ve yeterlik inancıdır. Çünkü piyano performansı fiziksel olduğu kadar zihinsel bir eylemdir. Öğrencilerin çoğu gösterilenleri tam olarak yapamadıklarından kaygılanmakta ve bazen de seyirci karşısında piyano çalarken gerginlik yaşamaktadırlar. Performans düzeylerini olduğundan daha yeterli algılayan öğrenciler daha başarılı performans sergilemeye eğilimlidirler. Dolayısıyla performans, öz yeterlik inancı yüksekse daha üst düzeylere ulaşabilirken, öz yeterlik inancının düşük olması halinde mevcut kapasitenin de altına düşebilmektedir.

Öz yeterlik, sosyal bilişsel teoriye göre, “insanların belli bir performansa ulaşabilmelerini sağlayacak eylemleri örgütleme ve sergileme becerileri ile ilgili yargıları” şeklinde tanımlanmıştır (Bandura, 1986, akt. Tarkin, Uzuntiryaki, 2012). Bandura’nın bu tanımından yola çıkarak öz yeterliğin, gerçek yeterlik düzeyinden çok, yeterlik düzeyi hakkındaki inançla ilgili olduğu söylenebilir.

Bireylerin öz yeterlik inancı, onların algısını, motivasyonunu ve performansını birçok şekilde etkilemektedir. Mathews (2005), kişinin bir işi başarmasına yönelik motivasyonun ve becerinin tek başına yetenekten ve bilgiden çok o işe karşı geliştirilen öz yeterlik algısı tarafından belirlendiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla, yapılacak olan işe dair bilgi ve beceri kazanımının da seviyesini öz yeterlik algıları belirlemektedir (akt. Şeker ve Bilen, 2010).

Öz yeterlik inancı bireyin sahip olduğu bilgi ve becerileri performansa aktarmada önemli bir role sahiptir. Yeterliklerine, potansiyeline güvenen, uygulamada başarılı olabileceğine inanan bireylerin sahip oldukları bilgileri uygulama becerisinin de daha yüksek olduğu söylenebilir. Schunk (1989), yaptığı çalışmada öz yeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin, bir işi başarmada öz yeterlik algısı düşük olan öğrencilere oranla daha çok çaba gösterdiklerini ve daha uzun süreli çalıştıklarını belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında öz yeterlik algısı eğitimde üzerinde durulması gereken önemli özelliklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Akt. Işıksal ve Aşkar, 2003, s.109).

Güçlü öz-yeterlik inançlarına sahip olan öğretmenler, problem durumu olduğunda kaçmazlar ve sorunu başarılı bir şekilde çözmek için son derece kararlı oldukları görülmektedir. Zayıf öz-yeterlik inançlarına sahip öğretmenlerde, belli görevleri yerine getirme aşamasında güçlü özyeterlik inancına sahip olan öğretmenlere nazaran gerginlik, stres ve hoşnutsuzluk duyguları ve yaşantıları ortaya çıkmaktadır (Ekinci, 2013). Bandura’nın sosyal öğrenme teorisinde vurguladığı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

gibi öz yeterlik, bireylerin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan davranışları ne düzeyde iyi yapabildiklerine ilişkin kendilerini algılama durumlarıdır. Bu bilgiler ışığında piyano performansına yönelik öz yeterlik, piyano çalmaya ilişkin kişinin kendini ne kadar yeterli hissettiğine dair bireysel yargıları olarak tanımlanabilir.

Müzik eğitiminde öğretmen adaylarının, piyanonun kullanımına ilişkin beceri ve yeterlikleri, müzik eğitimi bölümüne girişteki hazırbulunuşluk düzeyleriyle, güdülenmişlikleriyle, piyano çalışma şartları ve çalışmaya ayırdıkları zamanla, öğreticilerle, piyano dersi hedefleriyle, derste kullanılan materyallerle ve kazanılan becerilerin uygulama alanı bulmasıyla doğrudan ilişkilidir (Özen, 1998). Tüm bunların yanında müzik öğretmeni adaylarının piyano performanslarını kendilerine olan yeterlik inançları da etkilemekte, piyano performansı üzerinde teknik ve bilişsel düzey kadar öz yeterlik düzeyleri de etkili olmaktadır. Dolayısıyla performans öz yeterlik düzeyi ile performansın niteliği arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrenciler, genellikle piyano performanslarına ilişkin gerçekte olduğundan düşük veya yüksek yeterlik inancına sahip olabilmektedirler. Başka bir ifade ile öğrencilerin kapasitelerini yanlış değerlendirdikleri, azımsadıkları veya abarttıkları durumlara sık rastlanmaktadır. Öğrencilerin kapasitelerini olduğundan daha düşük algılamaları sahip oldukları becerileri en iyi şekilde kullanabilmelerini engellerken, gerçek kapasitelerini olduğundan biraz daha yüksek algılamaları ise çoğu durumda performans üzerinde olumlu etkilerde bulunmaktadır. Öğrencilerin öz yeterlik düzeyinin tespit edilmesinin, öğrenmelerini kolaylaştıracak stratejiler geliştirmeleri konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, piyano performansı öz yeterlik düzeyini belirleyecek bir ölçme aracının bulunmaması araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Müzik öğretmeni adaylarının piyano performansı öz yeterlik düzeylerinin mesleki yaşantılarını olumlu ya da olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Dolayısıyla öz yeterliklerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amacıyla bir ölçme aracının geliştirilmesi, eğitim-öğretimde gerekli yenilikler ve düzenlemelerin yapılması bakımından önemli görülmektedir. Araştırma, müzik öğretmeni adaylarının piyano performansına ilişkin kendilerini ne düzeyde yeterli bulduklarını belirlemeyi sağlayacak bir ölçme aracının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, müzik öğretmeni adaylarının piyano performansı öz yeterliklerini ölçmeye yönelik, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

Müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano performansı öz yeterlik ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

a) Müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano performansı öz yeterlik ölçeği geçerli bir ölçme aracı mıdır?

b) Müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano performansı öz yeterlik ölçeği güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, müzik öğretmeni adaylarının piyano performansı öz yeterlik düzeylerini betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda düzenlenen problem ve alt problemlere çözüm aramak için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye ve açıklamaya çalışır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

2.2. Çalışma Grubu

Mehmet Akif Ersoy ve Gaziosman Paşa Üniversitelerinin Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları'nda Lisans I, II, III ve IV düzeyinde öğrenim gören 175 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Çalışma grubuna katılan öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı ve ulaşılma oranları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Öğrenim Gören Öğrenci Sayısı	Araştırma Kapsamına Dâhil Edilen Öğrenciler	Ulaşılma Yüzdesi (%)
Mehmet Akif Ersoy	114	92	80,7
Gaziosman Paşa	110	83	75,4
TOPLAM	224	175	78,1

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören toplam 114 öğrencinin % 81'ine, Gaziosman Paşa Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören toplam 110 öğrencinin % 75'ine; iki üniversitede öğrenim gören toplam 224 öğrencinin ise % 78'ine ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Piyano performansı öz yeterlik ölçeği, aşağıda aşamalarına ayrıntılı olarak yer verilen süreçte geliştirilmiştir.

Piyano performansı öz yeterlik ölçeği ile müzik öğretmeni adaylarının piyano performanslarına ilişkin kendilerini hangi düzeyde yeterli gördüklerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ölçeğin madde havuzunu oluşturmak için ilk aşamada teorik yöntemler incelenmiş daha sonra konu hakkında alan yazın taraması yapılmıştır. Yurtiçi ve yurt dışında yapılmış ilgili çalışmalar ve öz yeterlik tanımları ile öz yeterlik ölçeğinin nasıl hazırlanacağı hakkında mevcut olan öz yeterlilik ölçekleri (Işıksal ve Aşkar, 2003; Özmenteş, 2005; Serin, 2006; Çalışkan, 2007; İsrail, 2007; Yıldırım, 2009; Akbulut, 2006, 2012) incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda araştırma kapsamıyla doğrudan örtüşen ölçekler değerlendirilip, araştırmacının gözlem ve düşüncelerine dayanarak madde havuzu oluşturulmaya başlanmıştır.

Deneme uygulaması için geniş bir madde havuzu oluşturulması, geliştirilecek olan ölçeğin kapsam geçerliği bakımından önem taşımaktadır. Deneme uygulaması sonrası yapılacak olan elemelerden sonra geriye kalan maddeler eğer ölçülmesi amaçlanan yapıyı yeterince temsil etmiyorsa ölçek geliştiricinin yazılmış olan maddeler üzerinde düzenlemeler yapması ya da yeniden madde yazması gerekecektir. Bu aşamada ölçek geliştirici, konu uzmanlarından veya konu ile ilgili kişisel deneyimi olanlardan yardım talep edebilir (Cohen ve Swerdlik, 2010).

Ölçeğin madde havuzunun oluşturulma aşamasında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören her sınıftan 10'ar kişiden oluşan toplam 40 öğrenciye;

- Piyano performansına ilişkin kendinizi ne kadar yeterli görüyorsunuz?

• Kendinizi yeterli hissetmeniz için hangi davranışların gelişmesi gerektiğini düşünüyorsunuz? soruları sorulmuş ve görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

Öğrencilerin kompozisyonları, madde yazma konusunda ipucu olabilecek cümleleri oluşturmak üzere incelenmiştir. Piyo performansını öz yeterliğini belirlemek amacıyla, literatür taraması ve öğrencilerin kompozisyonlarından elde edilen nitel veriler doğrultusunda araştırmacı tarafından 52 madde oluşturulmuştur. Madde havuzunun oluşturulmasında aşağıdaki önermeler dikkate alınmıştır:

- Maddeler ölçeğin geliştirildiği dilin, dil bilgisi kurallarına uygun olarak yazılmalıdır.
- Maddeyi, hedef kitle içerisinde okuyan herkes aynı şekilde anlamalıdır.
- Madde, gereksiz sözcükler ya da açıklamalarla şişirilmemeli, olabildiğince kısa, net ve yalın olmalıdır.
- Kullanılan dil, sözcükler ve karakter büyüklüğü hedef kitlenin yaşına ve eğitim düzeyine uygun olmalıdır.
- Maddelerin uzunlukları, ölçekteki aralıkları olabildiğince eşit olmalıdır.
- Maddeler olabildiğince birbirini içermemelidir, her madde o özelliğin sadece bir parçasını uyarmalıdır (Erkuş, 2012).

Ölçeğin madde havuzu, kapsam geçerliğine ilişkin görüşleri alınmak üzere 3 piyo pedagoğuna gönderilmiştir. Ölçek maddelerini kapsam geçerliği bakımından değerlendirmek üzere görüşlerine başvuru olan öğretim üyelerinden, maddelerin uygunluğunu uygun değil (1), uygun (2) ve çok uygun (3) olmak üzere 1 ile 3 arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme sonucunda uzmanlarca uygun bulunmayan 17 madde elendikten sonra kalan 35 madde, ölçeğin uygulanacağı gerçek hedef kitle içinden özellikle uç grupları temsil eden 30 müzik öğretmeni adayına okutturularak dil, anlatım ve anlaşılabilirlik yönünden incelenmiştir. Ölçeğin açıklama ve yönergesinin yazımında ölçeği yanıtlayacak bireylere yönelik ve uygun bir sesleniş (hitap) ile başlamaya özen gösterilmiştir. Seslenişin altına ölçeğin amacı yazılmıştır. Daha sonra ölçeğin yapısı hakkında bilgi verilmiş ve cevaplama yönergesi ele alınmıştır: Ölçeğin kaç maddeden oluştuğu, birden fazla cevap veriliş verilmeyeceği, düzeltme yapıp yapılmayacağı, cevabın nasıl işaretleneceği, cevaplama süresi, isim yazılıp yazılmayacağı, verilerin ne amaçla kullanılacağı gibi konulara değinilmiş ve katılım için teşekkür edilmiştir (Erkuş, 2012).

Ölçme aracı, çalışma grubundaki 175 müzik öğretmeni adayına uygulanmıştır. Böylece, ölçeğin ön uygulanması için madde sayısının en az beş katı katılımcıya ulaşılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Uygulamadan elde edilen veriler ölçeğin yapı geçerliği için SPSS 19 paket programına kodlanarak açımlayıcı faktör analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Ölçme aracının geçerliği, aracın ölçme amacına hizmet etme derecesi olarak ifade edilebilir (Turgut ve Baykul, 2012). Ölçeğin geçerliği, onun, istenilen özelliği ölçme ve bu işi diğer özelliklerin etkilerine kapalı kalarak yani onların etkilerini ölçümlere yansıtmadan yapma derecesidir (Tavşancıl, 2006).

Faktör analizi, birbiri ile ilişkili çok sayıda değişkeni birbiri ile ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler bulmayı hedefleyen çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2002). Faktör analizi, ölçme aracının yapısını aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Ülkü ve Koç, 1978, s.25-34). Gelişmekte olan bir ölçme aracında yer alan her bir maddeye cevaplayıcıların

verdiği tepkiler arasında belli bir düzen olup olmadığını ortaya koymak, araştırmacının istediği sonuçlardan biridir. Bu amaçla kullanılan faktör analizi sosyal bilimlerde, başta psikolojik boyutların tanınmasında ve boyutların içeriği ile ilgili bilgi edinilmesinde kullanılan çok değişkenli analiz tekniklerinden biridir (Tavşancıl, 2006).

Faktör analizi sonucunda ölçekteki maddeler ilk olarak 5 faktör üzerinde toplanmıştır. Örneklem yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve değişkenlerin yüksek ilişkili ve eşit varyansa sahip olduğu hipotezinin testi için Barlett testi yapılmıştır.

Verilerin hangi faktörlere yüklendiğini ve ölçeğin temel bileşenlerini belirlemek amacıyla orthogonal dik döndürme yöntemlerinden varimax dik döndürme yöntemi (varimaxrotation) kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda 10 madde (1, 2, 5, 6, 7, 9, 23, 24, 25, 29. Maddeler) ölçekten çıkarılmıştır ve ölçek maddelerinin 3 ayrı faktörde toplandığı gözlenmiştir. Varimax yönteminde basit yapıya ve anlamlı faktörlere ulaşmada faktör yükleri matrisinin sütunlarına öncelik verilir. Bu yöntemde daha az değişkenle faktör varyanslarının maximum olması sağlanacak şekilde döndürme yapılır (Tavşancıl, 2006). Veri toplama aracı olan “piyano performansı öz yeterlik ölçeği” 25 madde ile nihai haline getirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Müzik Öğretmeni Adaylarına Yönelik Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeği Geçerli Bir Ölçme Aracı Mıdır?

Literatür taraması ve öğrencilerden toplanan nitel veriler sonucunda 52 ifadeden oluşan ölçeğin madde havuzu kapsam geçerliği bakımından değerlendirilmek üzere 3 piyano pedagoga gönderilmiştir. Uzmanların uygun bulmadığı maddeler elendikten sonra ölçek, bir ölçme uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine başvurulanan öğretim üyelerinin üniversitelere ve unvanlarına göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Uzman Görüşü Alınan Öğretim Üyelerinin Üniversitelere Göre Dağılımları

Unvan /Üniversite	Dokuz Eylül	Gaziosman Paşa	Mehmet Akif Ersoy
Profesör	1	--	--
Yardımcı Doçent	--	1	2

Dokuz Eylül, Gaziosman Paşa ve Mehmet Akif Ersoy Üniversiteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında piyano öğretim elemanı olan bir profesör ve iki yardımcı doçentin görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların uygun bulmadıkları 17 madde ölçekten çıkarıldıktan sonra kalan 35 maddelik ölçeğin kapsam geçerliği sağlanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması aşamasında, temel bileşenler faktör analizinin yapılabilmesi için bazı temel varsayımların test edilmesi gerekmektedir. Örneklem yeterliliğini gösteren KMO (Kaiser-Meyer- Olkin) testi ve değişkenlerin yüksek ilişkili olmadığını ve eşit varyansa sahip olduğu hipotezinin testi için Barlett testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Faktör Analizinin 1. Aşaması KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

Bartlett's Testi	Kaiser-Meyer-Olkin	,947
	X ²	4096,652
	df	595
	Sig.	,000

Tablo 3'te görüldüğü gibi Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri 0.947, Bartlett testi sonucu 4096,652 (p=.00) olarak tespit edilmiştir. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir. Güvenirlilik katsayısının 1'e yakın değerler alması güvenirliliğin ve maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir. KMO değerinden (0.947) çok yüksek bir güvenirlilik elde edilmiştir. Test sonucunun 0,50'den büyük olması faktör analizine devam edilebileceği anlamına gelmektedir (Şencan, 2005). Bartlett katsayısının anlamlı çıkması evrendeki dağılımın normal olduğunun göstergesidir (Tavşancıl, 2002, s.51).

Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Ön uygulama verilerinin faktör analizi sonucunda 35 maddeye ait faktör yükleri Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Elde Edilen Verilerin Faktör Analizinin 1. Aşaması

	1	2	3	4	5
m26	,761	,121	,061	,288	,100
m32	,753	,223	,109	,210	,014
m27	,681	,215	,076	-,171	,015
m33	,658	,211	,307	,290	,185
m34	,654	,058	,248	,418	,180
m28	,626	-,085	-,098	,249	,098
m25	,615	,186	,453	,139	,067
m15	,615	,285	,301	,295	,233
m35	,598	,367	,368	,279	,234
m30	,556	,003	,294	,429	,101
m23	,529	,239	,216	,012	,158
m31	,500	,233	,402	,251	,202
m24	,500	,432	,454	,213	,092
m6	,439	,182	,350	,389	,305
m18	,033	,775	,167	,228	,046
m17	,089	,732	,247	,166	,264
m19	,190	,693	,215	,166	,081
m22	,111	,691	,255	-,007	,269
m20	,397	,648	,205	,112	,183
m16	,437	,560	,179	,219	,175
m21	,280	,531	,106	,403	,171
m3	,153	,210	,694	,323	,148
m8	,177	,367	,658	,200	,193
m29	,398	,384	,604	,070	,242
m14	,188	,352	,548	,158	,231
m4	,198	,277	,501	,465	,214
m2	,269	,314	,137	,668	,109

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

m5	,226	,138	,432	,657	-,012
m1	,146	,179	,111	,618	,144
m7	,490	,188	,153	,505	,192
m13	,331	,257	,350	,429	,322
m11	,077	,278	,253	,018	,728
m10	,303	,059	,139	,338	,607
m12	,072	,247	,476	,080	,597
m9	,211	,373	,019	,234	,562

Tablo 4'te görüldüğü gibi, ilk analiz sonucunda maddelerin 5 faktör üzerinde toplandığı, farklı faktörlere ait olan faktör yükleri arasındaki değer 0.10'dan küçük olan 9 maddenin birden çok faktörü ölçtüğü görülmektedir. En düşük faktör yükü 0.429, en yüksek ise 0.775; varyansın birinci faktörü açıklama oranı 44.878, toplam varyansın bütün faktörleri açıklama oranı ise 62.560 olarak belirlenmiştir. Madde seçiminde, madde faktör yükleri 0.43'den daha yukarı olan maddeler seçilmiştir.

Bir maddenin faktörlerdeki en yüksek yük değeri ile bu değerden sonra en yüksek olan yük değeri arasındaki farkın olabildiğince yüksek olması beklenir. Yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olması önerilmektedir. Çok faktörlü bir yapıda, birden çok faktörde yüksek yük değeri veren madde, binişik bir madde olarak tanımlanır ve ölçekten çıkartılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002). Tablo 4'te, maddelerin 5 faktör üzerinde toplandığı, farklı faktörlere ait olan faktör yükleri arasındaki değer 0.10'dan küçük olan 5 maddenin birden çok faktörü ölçtüğü görülmektedir. Varimax yöntemi kullanılarak bu maddeler sırasıyla ölçekten çıkarılıp eklenerek maddelerin hangi faktörlerde toplandıkları sınamıştır.

Verilerin dik döndürülmesi ile elde edilen ölçeğin KMO ve Bartlett testi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. KMO and Bartlett's Test Sonuçları (Varimax Yöntemi Sonrası)

	Kaiser-Meyer-Olkin Measure	,941
Bartlett's Testi	X ²	2721,651
	df	300
	Sig.	,000

Tablo 5'de görüldüğü gibi, verilerin döndürülmesiyle elde edilen faktör analizinde Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri 0. 941 bulunmuştur. Bartlett testi sonucu 2721,651 (p=.00) olarak tespit edilmiştir.

Verilere dik döndürme yapılarak elde edilen faktör analizinin ikinci aşaması sonucunda kalan 25 maddeye ait faktör yükleri Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Elde Edilen Verilerin Faktör Analizinin 2. Aşaması

	1	2	3
m26	,801		
m32	,774		
m34	,755		
m33	,701		
m28	,667		
m30	,655		
m15	,651		
m35	,627		
m27	,606		
m31	,546		
m18		,759	
m17		,745	
m22		,739	
m19		,709	
m20		,680	
m16		,585	
m21		,536	
m12			,703
m3			,688
m4			,660
m8			,617
m11			,612
m13			,581
m10			,572
m14			,530

Verilerin döndürülmesi ile elde edilen 25 maddeden oluşan ölçeğin birinci faktörüne 10 madde, ikinci faktörüne 7 madde, üçüncü faktörüne ise 8 madde girdiği görülmektedir. En düşük faktör yükü 0.530, en yüksek ise 0.801; birinci faktörün varyansı açıklama oranı 45,285, bütün faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı 60,121 olarak belirlenmiştir.

3.2. Pişano Performansı Öz Yeterlik Ölçeği Güvenilir Bir Ölçme Aracı Mıdır?

Faktör analizinin birinci aşamasına ait Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Faktör Analizinin 1. Aşaması Cronbach's Alpha Güvenirlik Verileri

Cronbach's Alpha	Madde sayısı
0,962	35

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

Faktör analizinin birinci aşaması sonucunda 35 maddeye ait Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0.962 bulunmuştur.

Uygulamadan elde edilen araştırma verilerinin iç tutarlılığı için yapılan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı Verileri (Varimax Yöntemi Sonrası)

Cronbach's Alpha	Madde sayısı
0,948	25

Verilerin döndürülmesi ile elde edilen 25 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.948 olarak belirlenmiştir. Ölçekte yer alan k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan ve 0 ile 1 arasında değerler alan alpha katsayısı ölçek sorularının homojen bir yapıyı açıklamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını araştırır. Maddeler arasında negatif korelasyon varsa Cronbach's Alpha Katsayısı negatif çıkar. Alpha değerinin negatif çıkması güvenirlik modelinin bozulmasına neden olur. Alpha katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı güvenirlik durumu Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Cronbach's Alpha Katsayısı ve Güvenirlik Durumu

Alpha Değeri	Yorum
$0.00 \leq \alpha < 0.40$	Güvenilir değil
$0.40 \leq \alpha < 0.60$	Düşük güvenirlikte
$0.60 \leq \alpha < 0.80$	Oldukça güvenilir
$0.80 \leq \alpha < 1.00$	Yüksek derecede güvenilir

Piyano performansı öz yeterlik ölçeğinin 0.948 olarak bulunan Cronbach's Alpha Güvenirlik katsayısı, Tablo 9'a göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

25 maddeden oluşan ve 3 faktöre ayrılan ölçeğin birinci faktör isimleri teknik düzey, sahne kaygısı ve performans düzeyi algısı olarak belirlenmiştir. Ölçeğin faktör isimleri ve faktörlere giren madde numaraları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeğinin Faktörleri İle İlgili Bilgiler

Faktörler	Tanımı	Ölçekteki Numaraları
Teknik Düzey Algısı	Öğrencinin kendi piyano tekniğini ne düzeyde yeterli gördüğü.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Sahne Kaygısı Algısı	Öğrencinin, topluluk karşısında çalarken kendi piyano performansına ilişkin hissettikleri.	9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Performans Düzeyi Algısı	Öğrencinin kendi piyano performansına yönelik görüşleri.	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

Tablo 10'da görüldüğü gibi, performans düzeyi algısında 10 madde, sahne kaygısı algısında 7 madde, teknik düzey algısında ise 8 madde bir faktör altında toplanmıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Piyano performansı öz yeterlik ölçeğinin görüşüne başvuru uzmanların verileri doğrultusunda kapsam geçerliği bakımından geçerli bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek 25 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci boyutuna “teknik düzey algısı”, ikinci boyutuna “sahne kaygısı algısı” ve üçüncü boyutuna da “performans düzeyi algısı” isimleri verilmiştir.

Piyano performansı öz yeterlik ölçeğinin iç tutarlılığının ve güvenilirliğinin oldukça yüksek bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçme aracının iç tutarlığı, ölçeğin bütün birimlerinin ölçülen değişkeni ölçme yeteneğinde olduğunu belirleyen güvenirliliktir. Alfa katsayısı iç tutarlık güvenirliliğini test etmede kullanılan yöntemlerden birisidir. Literatürde, alfa katsayısının 0.60-0.80 arasında olmasının ölçeğin güvenirliliğini kanıtladığı bildirilmektedir. Geliştirilen ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,948’dir. Bu değer, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano performansı öz yeterlik ölçeği geliştirilmiştir. Araştırmacılar, geliştirilen ölçeği yeniden düzenleyip farklı kurumlarda ve farklı yaş gruplarından öğrencilere uygulayabilirler. Değişkenler arasında anlamlı farklılık tespit edilen durumlarda, farkın nedenleri araştırılabilir.

Performans öz yeterliği öğrencilerin sergilediği yeterlik düzeyinden ziyade kendilerini ne düzeyde yeterli algıladıklarıdır. Araştırmada geliştirilen ölçek, gözlem ve deneysel çalışmalarla desteklenip, piyano performansı öz yeterlik düzeyi ve gözlemlenen yeterlik düzeyi karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, (2), 24–33.
- BUCHANAN G. (1964). Skills of piano performance in the preparation of music educators. *Journal of Research In Music Education*, 12, 134-138.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). Sosyal bilimler için veri analizi elkitabı (İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- COHEN R.J. and SWERDLİK, M.E. (2010). *Psychological testing and assessment*. Boston: McGraw-Hill Companies.
- ÇALIŞKAN. S. (2007). Problem çözme stratejileri öğretiminin fizik başarısı, tutumu, öz yeterliği üzerindeki etkileri ve strateji kullanımı. Yayınlanmış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- EKİNCİ, H. (2013). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları: müzik, resim ve beden eğitimi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8, (3), 189-196.
- ERDAL, G.G. (2005). Koordinatif kondisyonel motorik özelliklerin geliştirilmesine yönelik antrenmanların piyano çalma performansına olan etkilerinin incelenmesi ve piyano tekniğinin hareket analizi. Yayınlanmamış doktora tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- ERKUŞ, A. (2012). Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1: temel kavramlar ve işlemler. Ankara: Pegem Akademi.
- FİNK, S. (1992). Mastering piano technique. Portland, Oregon: Amadeus Press. pp.2.
- İŞIKSAL, M. ve AŞKAR, P. (2003). İlköğretim öğrencileri için matematik ve bilgisayar öz yeterlik algısı ölçekleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 109 -118.
- İSRAEL, E. (2007). Özdüzenleme eğitimi, fen başarısı ve öz yeterlik. Yayınlanmış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KAPTAN, S. (1998). Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri. Ankara: Tekışık web ofset.
- ÖZEN, M. (1998). Gazi üniversitesi gazi eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü son sınıf öğrencilerinin piyanoyu müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultusunda kullanabilme becerileri. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZMENTEŞ, G. (2005). Dalcroze Eurhythmics öğretiminin müziksel beceriler, müzik dersine ilişkin tutumlar ve müzik yeteneğine ilişkin özgüven üzerindeki etkileri. Yayınlanmış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SENEMOĞLU, N. (2005). Gelişim ve öğrenme. Ankara: Gazi Kitabevi.
- SERİN, G.E. (2006). Zihinsel engelli ergenlerin sosyal beceri düzeyleri ve davranış problemleri ile ebeveynlerinin genel öz yeterlilik algı düzeylerinin karşılaştırılarak incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ŞEKER, S ve BİLEN, S. (2010). 9-11 yaş grubu çocuklarda orff schulwerk destekli keman eğitiminin keman çalmaya yönelik öz yeterlik algıları üzerindeki etkisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED), 1, (2), 112-124.
- ŞENCAN, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık. ss. 776-779.
- TARKIN, A. ve UZUNTİRYAKİ, E. (2012). Investigation of pre-service teachers' self-efficacy beliefs and attitudes toward teaching profession through canonical analysis. Elementary Education Online, 11, (2), 332-341.
- TAVŞANCIL, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TURGUT, F. ve BAYKUL, Y. (2012). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ÜLKÜ, S. ve KOÇ, N. (1978). Faktör analizi yetenekleri sınıflama (ayır-detme). A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, (1-2-), 25-34.
- YILDIRIM, K. (2009). Kodaly yönteminin ilköğretim öğrencilerinin keman çalma becerisi, öz yeterlik algısı ve keman çalmaya ilişkin tutumları üzerindeki etkisi. Yayınlanmış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.